

EUROPEAN CITIZENS' PANEL
Tackling Hatred in Society

Euroopa kodanike paneelarutelu „Võitlus vihkamise vastu ühiskonnas“

Teise aruteluvooru kokkuvõte

[26.-28. aprill 2024]

Mõne sõnaga ...

Peamised meetmed, millega vihkamisele vastu astuda

Euroopa kodanike paneelarutelu teine voor on alati paras väljakutse ja vihkamisvastase võitluse teemaline arutelu ei olnud mingi erand. Arutelu toimus Interactio platvormi kaudu täielikult veebis ja tänu kaugtölkidele said kõik osalejad rääkida kaasa oma emakeeles.

Osalejad näitasid järjekordselt, et see oluline ja keeruline teema on neile väga südamelähedane. Esimesel aruteluvoorul selgitati välja vihkamise ajendid ja põhjused ning arutati sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse, vastastikuse surve, väärinfo ja polariseeritud poliitilise diskursusega seotud probleeme. Teise voo eesmärk oli keskenduda sellele, kuidas vihkamist vältida ja kuidas selle ilmingutele reageerida. Osalejad tulid seekord välja konkreetsemate ideedega. Allpool on esitatud kokkuvõtte nädalavahetusel arutatud olulisematest küsimustest.

Mõned teise aruteluvoo peamised järeldused

Kodanikud arutasid teemat põhjalikult ning külalisesinejad ja teadmuskomitee liikmed olid neile nõu ja kommentaaridega abiks. Järgnevalt on esitatud mõned väljavõtted nende tähelepanekutest.

„Olete käsitlenud seda probleemi lugupidavalt ja avatud südamega, väljendades oma seisukohti ja jagades oma elukogemusi.“

Richard Kühnel, Euroopa Komisjoni teabevahetuse peadirektoraadi (DG COMM) liikmesriikides esindatuse ja teabevahetuse direktoraadi direktor, kiitis esimesel aruteluvoorul tehtud tööd. „*Teie ideedega hakkab tegelema järgmine Euroopa Komisjon ja neid võetakse arvesse Euroopa õigusloomes.*“ Teadmuskomitee liige ja **Euroopa juudi teabekeskuse (CEJI) direktor Robin Sclafani** osutas probleemidele, millega Euroopa institutsioonid ja valitsused vaenukuritegudega tegeledes kokku puutuvad. Ta tõi välja kivilinenud eelarvamused, mis viivad diskrimineerimise, ähvardamise ja vägivalalani, mõjutavad kogukondi ning soodustavad süsteemset diskrimineerimist nii teenuste, eluaseme kui ka hariduse vallas.

Vihkamisele vastu ühiste väärtuste ja ELi toetuse abil

Euroopa Liidu riiklike võrdõiguslikkust edendavate asutuste võrgustiku EQUINET õigus- ja poliitikaametnik Daris Lewis Recio märkis, et vihkamisega seotud kogemused on Euroopas erinevad, ning rõhutas vajadust seada sisse ELi tasandi järelevalve tagamaks, et liikmesriigid täidavad kohustusi, mille nad on vihaprobleemiga tegelemiseks võtnud. **Euroopa Parlamendi rassismivastase võitluse ja mitmekesisuse laiendatud tööühma koordinaator Jelena Jovanovic** nentis, et probleemid ja väljakutsed on eri ELi riikides sarnased ning nende lahendamiseks on vaja ELi toetust rahastuse, programmide ja poliitikameetmete näol. Ta toonitas ELi õigusaktide kohapealse rakendamise tähtsust

ja kohalike võimukandjate, näiteks linnapeade rolli Euroopa väärtuste edendamisel ja tulevasteks vihkamisvastase võitluse väljakutseteks valmistumisel mitmel eri tasandil – nii Euroopas, liikmesriigis kui ka kohapeal.

„Vihkamine kandub edasi põlvest põlve“

Teadusuuringute fondi (FNRS) teadusdirektor ja Louvaini Katoliikliku Ülikooli professor Valérie Rosoux rääkis vihkamise ülekandumisest ühest põlvkonnast teise: „*Viha kui emotsioon antakse edasi peaaegu puhtal kujul, ent ilma narratiivita.*“ Ta visandas mõned sammud, mida saaks poliitikas, ühiskonnas ja eraelus vihaprobleemiga tegelemiseks astuda. „*Muutus võtab aega, kuid on alati võimalik,*“ lausus ta kokkuvõtteks.

Arutelud selle üle, kuidas vihkamist vältida ja vihkamise ilmingutele reageerida

Teises aruteluvõorus käsitlesid kodanikud selle teema kahte peamist aspekti: vältimine ja reaktsioon. Kõiki töörühma arutelusid ei ole kahjuks võimalik üksikasjalikult edasi anda – siit leiate teadmuskomitee, väliskõnelejate ja Euroopa Komisjoni ekspertide olulisemad seisukohad. Esimene aspekt (**vihkamise ühiskondlike ja kultuuriliste põhjustega tegelemine**) hõlmab hariduse, ühiskonna teadlikkuse, kodanike kaasamise ning sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse küsimusi. Teine aspekt (**eri vormis ja kontekstis esineva vihkamise tõkestamine**) kätkeb meedia ja diskursuse, digikeskkonna, avaliku vastutuse ja õiguskaitsese elemente.

Vihkamise ühiskondlike ja kultuuriliste põhjustega tegelemine

- **Kooli- või vabaharidusel on äärmiselt oluline roll ühiskondlike hoiakute kujundamisel ning kaasavama ja mõistvama kogukonna edendamisel.**

Kodanike meelest on inimeste harimine üks peamistest viisidest, kuidas vihkamise vastu võidelda. **UNESCO ülemaailmse kodaniku- ja rahuhariduse osakonna projektijuhi Kuany Kiir Kuany** rõhutas, et haridust ei omandata ainult klassiruumis, vaid see on pidev protsess, millel on määrav tähtsus isikliku arengu ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seisukohast. Ta tõi esile hariduse poliitilise iseloomu ning selle rolli vaenukõne summutamisel ja sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamisel. **Koostööprojekti „Anne Franki maja“ teadur Willem Wagenaar** keskendus hariduse praktilisele küljele vihkamise väljajuurimisel, tuues näitena spordi ja kirjeldades algatusi, mille raames selgitatakse jalgpallifännidele vaenukõne mõju.

Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi (DG JUST) põhiõiguste poliitika üksuse juhataja Ingrid Bellander Todino kõneles elukestva õppe teemal: „*Elukestev õpe on ülioluline vahend vihkamise tõkestamiseks. Õppekavade asjus ELil küll sõnaõigust ei ole, aga ta saab pakkuda rahastamisvõimalusi, nagu programm „Erasmus+“, mis võimaldab üliõpilastel ja spetsialistidel vahetada ideid, laiendada oma silmaringi ja muutuda avatumaks.*“ **Londoni ülikooli psühholoogiaprofessor Manos Tsakiris** juhtis tähelepanu sellele, et õppimine ei toimu ainult

traditsioonilises koolis. Igakülgne haridus on emotsionaalse eneseväljenduse ja vägivaldliku suhtluse arendamise pant.

- **Õiglus ja kaasatus ühiskondlike erimeelsuste vältimiseks.**

Readingi ülikooli lingvist Federico Faloppa analüüsis vaenukõne dünaamikat ja tõi esile üksikisikute neli võimalikku rolli: vaenukõne sihtmärk, selle tunnistaja, selle esitaja ja sellest teadlik isik. Vaenukõnega tegelemiseks ja probleemi leevendamiseks pidas ta oluliseks kaasata kogukonda ja kohaldada taastavat õigust. **Euroopa vaesusevastase võrgustiku direktor Juliana Santos Wahlgren** seostas samuti vihkamise sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsusega. Ta toonitas vajadust soodustada ühiskondlike erimeelsuste vältimiseks õiglust avalikus poliitikas ja ressursside jaotamisel.

Eri vormis ja kontekstis esineva vihkamise tõkestamine

- **Anonüümsus internetis: privaatsus või juurdepääs andmetele?**

Läbipaistvust ja diskrimineerimisvastast poliitikat aitab kõigis ELi liikmesriikides tagada Euroopa Liidu digiteenuste määrus, mis on **sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadi (DG CONNECT) sektori juhataja Menno Coxi** sõnul väga suurtele digiplatvormidele suunatud jõuline õigusakt. Määrus kohustab hindama riske ja reageerima sisule, mis võib põhjustada vägivalda või mõjutada vaimset tervist, ning pöörab suurt tähelepanu vaenukõne avastamisele ja sellest tuleneva riski leevendamisele eesmärgiga suurendada kasutajate ohutust.

Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi (DG JUST) põhiõiguste poliitika üksuse poliitikaametnik Martin Sacleux käsitles probleeme, mis on seotud anonüümsuse reguleerimisega internetis. Tema sõnul tähendab anonüümsus Euroopa õiguses sätestatud eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse põhiõiguse tasakaalustamist. Sacleux rõhutas vajadust saavutada delikaatne tasakaal, eriti kuritegevusega seotud stsenaariumide puhul, kus õiguskaitseorganitel võib olla tarvis andmetele juurde pääseda.

Euroopa Komisjon on võtnud nõuks töötada välja selged normid, mille põhjal liigitatakse teatav veebitegevus kuritegelikuks. See aitaks lahendada digitaalse anonüümsusega seotud nüansirohkeid probleeme ning vähendada nende mõju privaatsusele ja turvalisusele. **Hispaanias Fuenlabradas töötav politseiinspektor David Marin Abanades** tõi välja asjaolu, et raskused võitluses vaenukuritegude vastu on eri jurisdiktsioonides suuresti erinevad, ning rõhutas, et on vaja täpselt kindlaks teha, milliseid elemente vaenukuriteo mõiste igas liikmesriigis sisaldab.

- **Väljendusvabadus ja ohvrite kaitse**

Sõltumatu inimõiguste jurist Margarita S. Ilieva arutas ohvrite ja vihkamisele vastuastujate kaitse küsimusi. Sarnaselt teiste esinejatega juhtis ta tähelepanu sellele, et väljendusvabadus tuleb tasakaalustada vajadusega vältida süsteemset represseerimist ja vaenukuritegusid. Turvalise ja lugupidava ühiskonna edendamiseks kutsus ta võimaldama ohvritel lihtsamini õiguskaitset saada, võtma ennetavaid meetmeid teise ohvristamise vastu ning kaitsma inimõiguste kaitsjaid, sealhulgas juriste, ajakirjanikke ja mitmesuguste organisatsioonide liikmeid.

- „Teie töö peegeldab demokraatia olemust“

Lõpetuseks kiitis õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi (DG JUST) õiguspoliitika, õigusriigi põhimõtte ja võrdõiguslikkuse rahvusvahelise mõõtmise asepeadirektor Irina Moozova osalejate motivatsiooni ja pühendumust, millel on otsustav tähtsus selles, et Euroopa otsustest saaksid kohapeal võetavad praktilised meetmed.

Pühapäevase paneelarutelu salvestise vaatamiseks klõpsake [siin!](#)

Intervjuu Jean-Luciga (FR)

Kuidas möödus teie nädalavahetus veebis?

„Nädalavahetus kodus oli mõnus. Lapsed uudistasid, millega issi tegeleb. Süvenesime teemasse üksikasjalikumalt, eelkõige laupäeva ja pühapäeva hommikul, mil toimus töö arutelurühmades. Suutsime jagada oma esialgseid ideid teiste rühmadega. Seega on igaüks eri rühmades tekkinud ideedega kursis.“

Kuidas arutelud edenesid?

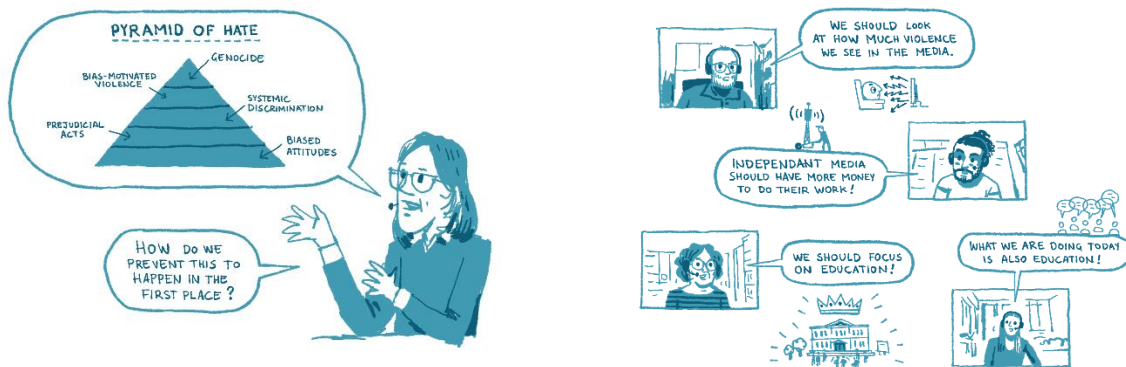
„Õhkkond rühmas oli väga sõbralik. Arutasime peamiselt hariduse küsimust ja seda, kuidas arendada sotsiaalseid oskusi, et süvendada emotsionaalset intelligentsust, inimlikkust ning teadmisi teistest kultuuridest ja religioonidest. On oluline jagada ühiseid väärtusi, et saada jagu eelarvamustest ja stereotüüpidest ning aidata kujundada kaasavat ja paremat tulevikku kõigi jaoks.“

Mis oli sinu jaoks sellel nädalavahetusel kõige tähtsam?

„See aruteluvõor aitas selgitada, millises suunas me oma ideedega liigume. Loodan, et meie lahendused on sobivad ja Euroopa Komisjon saab neid oma töös kasutada. Konkreetsete, realistlike ja rakenduskõlblike lõplike soovituste esitamiseks tuleb siiski veel palju tööd teha, aga mul on kolmanda aruteluvõoru suhtes kindel ja optimistlik tunne.“

Nädalavahetus Sylvaini vaatevinklist

Sylvain Mazas on kunstnik, kes jäädvustab paneelarutelude kulgu visuaalselt. Alljärgnevalt on esitatud tema muljed nädalavahetusest:

Meeldetuletus: kõigi kolme aruteluvooru eesmärgid

- **Esimene aruteluvoor, 5.–7. aprill.** Kodanikud saavutavad väliskõnelejate, inimeste enda lugude ja ekspertide toel ühise arusaama vihkamise olemusest ja kodanike paneelarutelu ulatusest. Üheskoos selgitavad nad välja vihkamise eri põhjused ning võimalikud tegevusvaldkonnad, kus saab võidelda vihkamise vastu ühiskonnas.

- **Teine aruteluvõõr, 26.–28. aprill.** Tuginedes esimese aruteluvõõru tulemustele, tõõtavad kodanikud välja ideid selle kohta, kuidas vihkamisele õhiskonnas vastu astuda. Neid ideid võib käsitada esialgsete soovitusena.
- **Kolmas aruteluvõõr, 17.–19. mai.** Kodanikud täiustavad oma ideid ja soovitusi. Lõpuks saavad neist lõplikud soovitused Euroopa Komisjonile.